

21. B Ö L Ü M

Cinsel İstismarda Misilleme Korkusu ve Soruşturmada İfşaya İsteksizlik

Dilek ÇELİK¹

Giriş

Cinsel istismar olgularında geciktirilmemiş bildirimlerde bile fiziksel kanıtların varlığının son derece nadir olduğu göz önüne alındığında, çocukları tekrarlayan istismarlardan etkili bir şekilde korumak ve istismarın neden olabileceği travmalara zamanında müdahale etmek için çocukların olaya ilişkin ifadeleri ve bilgi paylaşımları büyük önem taşımaktadır (1). Diğer yandan, cinsel istismarın mağdur çocuk tarafından ifşa edilmesi genellikle geciktirilen ve bazı durumlarda ise hiç ifşa edilmeyen bireysel, ilişkisel ve sosyal pek çok faktörden etkilenen karmaşık bir süreçtir. Olguların sadece %18 ila %24'ü istismarı ilk 24 saat içerisinde paylaşmakta, %26 ila %28'i ise hiçbir zaman paylaşmamaktadır (2,3). Kanada'da temsili bir yetişkin örnekleme ile yapılan retrospektif bir çalışmada çocuklukta döneminde cinsel istismara maruz kalmış katılımcıların dörtte üçünden fazlası deneyimlerini ya hiç kimseye paylaşmadığını ya da 5 yıldan uzun bir süre sonra ifşa ettiğini bildirmiştir (4). Avustralya'da yürütülen bir diğer çalışma 1 yıl içerisinde polise bildirilen cinsel istismar olgularını incelemiş ve emniyet birim-

lerinde alınan ifadelerde çocukların %19'unun istismara ilişkin bilgi paylaşmayı reddettiğini, bu oranın özellikle yaşı küçük olan çocuklarda daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (5). Çocukluk çağında cinsel istismarın ifşasına ilişkin yetişkinlerle yapılan veya halihazırda ifşa etmiş çocuklara odaklanan araştırmaların yanı sıra, 2018 yılında Finlandiya'da 11-15 yaşları arasındaki 11 binden fazla çocukla yapılan öz bildirime dayalı bir şiddet mağduriyeti anketi, cinsel istismar yaygınlık oranının %2 civarında olduğunu, cinsel istismara maruz kalmış çocukların %80'inin bunu biriyle paylaştığını, ancak paylaşım yapılan kişinin genellikle arkadaşları olduğunu, sadece %26'lık bir bölümünün durumu bir yetiškine bildirdiğini, yasal bir mercie bildirme oranının ise %12 olduğunu ortaya koymaktadır (6). 2019 yılında yapılan bir meta analiz çalışması cinsel istismarda ifşa oranlarının %64 oranında olduğunu göstermektedir (7). Türkiye'de bu konuda yapılan çalışmalar oldukça sınırlı olmakla birlikte, 9-17 yaşları arasında cinsel istismar mağduru çocuklarla yapılan bir çalışmada, çocukların %38'inin, ebeveynlerin de %15'inin istismar başka kişiler tarafından fark

¹ Yrd. Doç. Dr., Doğu Akdeniz Üniversitesi Psikoloji Bölümü, dilek.celik@emu.edu.tr

Çocukların adli görüşmelerdeki sözlü olmayan ifadelerini inceleyen bir çalışma, görüşmeler ileri aşamalarına geçildikçe mağdur çocuklarda stres ve fiziksel geri çekilme göstergelerinin artış gösterdiği, olumlu duygulanımın da azaldığını ortaya koymuştur. Bilgi paylaşımına karşı isteksiz olan çocukların hem tanışma aşamasında hem de iddialara ilişkin bilgi alma aşamasında daha yüksek oranda fiziksel geri çekilme belirtileri gösterdiği görülmektedir. Araştırmalar, önemli oranda çocuğun istismara uğradıklarını açıklamadığını, ebeveyn veya başka bir yakını ile paylaşanların dahi resmi makamlarca yapılan adli görüşmeler esnasında bilgi vermekten kaçınabileceğine önemli ölçüde desteklemektedir. Her ne kadar görüşmeler esnasındaki sözel olmayan davranışlar tek başına istismar şüphelerini netleştirmek açısından yeterli delil niteliğine sahip olmasa da, mağdur çocuğun sözel ifadelerinin yanı sıra sözel olmayan ipuçlarını da iyi gözlemleyebilmek ifşa etme konusunda isteksiz olan çocukların görüşme başında tespit edilmesine yardımcı olarak adli görüşmecilerin davranışlarını ve görüşme yapısını buna göre yapılandırmasına, çocuğun görüşme ortamına alışması ve görüşmeci ile güven ilişkisinin oluşması için daha uzun bir zaman ayırmasına fırsat sağlayacaktır (29).

Özetle, ifşanın bireysel, bağlamsal, kültürel faktörden etkilenen etkileşimli bir süreç olduğu, çocuğun gelişimsel düzeyinin istismarı yorumlamasını ve ortaya çıkan travmatik semptomları önemli ölçüde etkileyebileceği, durumu paylaşırsa saldırganın kendisine daha fazla zarar vereceğini düşünmesi ve kaçınma semptomlarının daha ön planda olabileceği görülmektedir (30). Bu nedenle gerek ebeveynlerin yaklaşımlarında gerek adli süreçte yürütülecek görüşmelerde bu engelleyici faktörlerin hassasiyetle göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Kaynaklar

1. Smith, TD., Raman, SR., Madigan, S., Waldman, J., & Shouldice, M. Anogenital findings in 3569 pediatric examinations for sexual abuse/assault. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*, (2018). 31(2), 79-83. <https://doi.org/10.1016/j.jpag.2017.10.006>
2. Kogan SM. Disclosing unwanted sexual experiences: Results from a national sample of adolescent women. *Child Abuse & Neglect* (2004) 28:147– 165. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2003.09.014>
3. Smith DW, Letourneau EJ, Saunders BE, Kilpatrick DG, Resnick, HS, Best CL. Delay in disclosure of childhood rape: Results from a national survey. *Child Abuse & Neglect*. (2000).24: 273– 287. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(99\)00130-1](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(99)00130-1)
4. Hébert, M., Tourigny, M., Cyr, M., McDuff, P., & Joly, J. Prevalence of childhood sexual abuse and timing of disclosure in a representative sample of adults from Quebec. *The Canadian Journal of Psychiatry*, (2009). 54(9), 631-636. <https://doi.org/10.1177/070674370905400908>
5. Leach, C., Powell, MB., Sharman, SJ., & Anglim, J. The relationship between children's age and disclosures of sexual abuse during forensic interviews. *Child Maltreatment*, (2017). 22(1), 79-88. <https://doi.org/10.1177/1077559516675723>
6. Lahtinen, HM., Laitila, A., Korkman, J., & Ellonen, N. Children's disclosures of sexual abuse in a population-based sample. *Child Abuse & Neglect*, (2018). 76, 84-94. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.10.011>
7. Azzopardi, C., Eirich, R., Rash, CL., MacDonald, S., & Madigan, S. A meta-analysis of the prevalence of child sexual abuse disclosure in forensic settings. *Child Abuse & Neglect*, (2019). 93, 291-304. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.11.020>
8. Zengin, B. Y. (2014). 9-17 yaş grubunda cinsel istismar olgularının adli süreçte yaşadıkları örselenmenin değerlendirilmesi ve çözüm önerileri. Tıpta uzmanlık bitirme tezi, İstanbul Üniversitesi.
9. O'Donohue, W., Cummings, C., & Willis, B. The frequency of false allegations of child sexual abuse: A critical review. *Journal of Child Sexual Abuse*, (2018). 27(5), 459-475. <https://doi.org/10.1080/10538712.2018.1477224>
10. Azzopardi, C., Madigan, S., & Kirkland-Burke, M. Sexual abuse forensic evaluation with young children: program outcomes and predictors of disclosure. *Journal of Child Custody*, (2014). 11(4), 304-324. <https://doi.org/10.1080/15379418.2014.988901>
11. Koçtürk, N., & Bilginer, S. Ç. Adolescent sexual abuse victims' levels of perceived social support and delayed disclosure. *Children and Youth Services Review*, (2020). 118, 105363. <https://doi.org/10.1016/j.child-youth.2020.105363>

12. Koçtürk, N., & Bilginer, Ç. Negative reactions to the sexually abused victims, withdrawing the complaint and outcomes of the litigation: the first data from Turkey. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, (2019). 30(1), 152-166. <https://doi.org/10.1080/14789949.2018.1523947>
13. Leclerc, B., & Wortley, R. Predictors of victim disclosure in child sexual abuse: Additional evidence from a sample of incarcerated adult sex offenders. *Child Abuse & Neglect*, (2015). 43, 104-111.
14. Hunter, SV. Disclosure of child sexual abuse as a life-long process: Implications for health professionals. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, (2011). 32(2), 159-172. <https://doi.org/10.1375/anft.32.2.159>
15. Gruenfeld, E., Willis, D. G., & Easton, S. D. "A Very Steep Climb": Therapists' Perspectives on Barriers to Disclosure of Child Sexual Abuse Experiences for Men. *Journal of Child Sexual Abuse*, (2017). 26(6), 731-751. <https://doi.org/10.1080/10538712.2017.1332704>
16. Münzer, A., Fegert, JM., Ganser, HG., Loos, S., Witt, A., & Goldbeck, L. Please tell! Barriers to disclosing sexual victimization and subsequent social support perceived by children and adolescents. *Journal of Interpersonal Violence*, (2016). 31(2), 355-377. <https://doi.org/10.1177/0886260514555371>
17. Crisma, M., Bascelli, E., Paci, D., & Romito, P. Adolescents who experienced sexual abuse: Fears, needs and impediments to disclosure. *Child Abuse & Neglect*, (2004). 28(10), 1035-1048. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2004.03.015>
18. Bensley, L., Simmons, KW., Ruggles, D., Putvin, T., Harris, C., Allen, M., & Williams, K. Community responses and perceived barriers to responding to child maltreatment. *Journal of Community Health*, (2004). 29(2), 141-153.
19. Foster, J., & Hagedorn, W. A qualitative exploration of fear and safety with child victims of sexual abuse. *Journal of Mental Health Counseling*, 36(3), (2014). 243-262. <https://doi.org/10.17744/mehc.36.3.0160307501879217>
20. Binder, R., Garcia, P., Johnson, B., & Fuentes-Afflick, E. Sexual harassment in medical schools: the challenge of covert retaliation as a barrier to reporting. *Academic Medicine*, (2018). 93(12), 1770-1773. <https://doi.org/10.1097/ACM.0000000000002302>
21. Levan Miller, K. The darkest figure of crime: Perceptions of reasons for male inmates to not report sexual assault. *Justice Quarterly*, (2010). 27(5), 692-712. <https://doi.org/10.1080/07418820903292284>
22. McElvaney, R. Disclosure of child sexual abuse: Delays, non-disclosure and partial disclosure. What the research tells us and implications for practice. *Child Abuse Review*, (2015). 24(3), 159-169. <https://doi.org/10.1002/car.2280>
23. Ungar, M., Barter, K., McConnell, SM., Tutty, L. M., & Fairholm, J. Patterns of abuse disclosure among youth. *Qualitative Social Work*, (2009). 8(3), 341-356. <https://doi.org/10.1177/1473325009337842>
24. Olafson, E., & Lederman, JCS. The state of the debate about children's disclosure patterns in child sexual abuse cases. *Juvenile and Family Court Journal*, (2006). 57, 27-40. <https://doi.org/10.1111/j.1755-6988.2006.tb00112.x>
25. Lippert, T., Cross, TP., Jones, L., & Walsh, W. Telling interviewers about sexual abuse: Predictors of child disclosure at forensic interviews. *Child Maltreatment*, (2009). 14(1), 100-113.
26. Katz, C., & Hershkowitz, I. The effect of multipart prompts on children's testimonies in sexual abuse investigations. *Child Abuse & Neglect*, (2012). 36(11-12), 753-759.
27. Orbach, Y., Lamb, ME., La Rooy, D., & Pipe, ME. A case study of witness consistency and memory recovery across multiple investigative interviews. *Applied Cognitive Psychology*, (2012). 26(1), 118-129.
28. Pereira, A., Peterman, A., Neijhoft, AN., Buluma, R., Daban, RA., Islam, A., ... & Palermo, T. Disclosure, reporting and help seeking among child survivors of violence: a cross-country analysis. *BMC Public Health*, (2020). 20(1), 1-23.
29. Katz, C., Hershkowitz, I., Malloy, L. C., Lamb, ME., Atabaki, A., & Spindler, S. Non-verbal behavior of children who disclose or do not disclose child abuse in investigative interviews. *Child Abuse & Neglect*, (2012). 36(1), 12-20
30. Alaggia, R., Collin-Vézina, D., & Lateef, R. Facilitators and barriers to child sexual abuse (CSA) disclosures: A research update (2000-2016). *Trauma, Violence, & Abuse*, (2019). 20(2), 260-283. <https://doi.org/10.1177/1524838017697312>